

EDITORIAL

La Festa Major d'Esplugues novament ens posa en evidència la diversitat de maneres de pensar, actuar i manifestar-se. El nostre poble està format per multitud de cultures i races, i també pels d'Esplugues de tota vida. Tenim una població 46.414 habitants repartits per una superfície de 4,6 km², aquestes dades parlen per si mateixes. Sabem per experiència que és impossible acontentar tothom, però qui mana ho té molt més difícil i també està més exposat a les crítiques. Si fem un repàs a la història, podrem veure que l'únic que perdura és el llegat, i com dèiem abans, bo per uns i mediocre per als altres. Un dia no gaire llunyà, governaran alguns que ja no seran d'Esplugues de tota la vida i serà interessant veure cap on hem anat.

Parlem sovint de trobar punts d'encontre i fomentar el que ens uneix, són propòsits que en les ocasions més complicades només són paraules. Si la llei ens hi obliga, respectem la presència de persones i partits polítics que ens incomoden, però si la llei no ens hi obliga, rebutgem els qui ens qüestionen i molesten; i és aquí on hem de fer servir la comprensió, la intel·ligència i el diàleg.

Els humans hem sobreviscut perquè sempre hem sabut trobar els nostres espais. Si no és aquí serà allà, que hi ha d'haver dos pregons n'hi haurà dos, que hi ha d'haver dos colors de mocadors n'hi haurà dos i així fins que les circumstàncies ho canviïn. Si els nostres avantpassats veiessin com vivim ara, de ben segur que se sorprendrien dels canvis, sobretot les dones, però aquesta ja seria una altra qüestió.

El Grup d'Estudis d'Esplugues continuarem representant i respectant la cultura, tant la que hem heretat com la nouvinguda.

HISTÒRIA D'ESPLUGUES

Els orígens de Can Vidalet

Josep Florenza i Brillas

Podem observar que avui en dia la població d'Esplugues per barriades, en xifres absolutes i relatives, és aquesta. D'aquestes dades sorgeix la necessitat d'investigar, i exposar la singularitat de l'aparició, creixement i desenvolupament de la barriada de Can Vidalet, ja que fa dècades que és una de les barriades més poblades i amb un pes demogràfic cabdal dins d'Esplugues. La pregunta és, com s'hi va arribar? Quin és l'origen del barri actual?

Barri	Habitants	%
Centre	8618	18
La Plana	9541	20
Can Clota	3638	7,64
Finestrelles	1016	2,13
Ciutat Diagonal	843	1,76
La Miranda	840	1,75
La Mallola	1229	2,57
El Gall	4236	8,88
Montesa	3552	7,45
Can Vidalet	14150	29,69
Total 2021	47667	100

Avui en dia el barri de Can Vidalet és una única unitat urbana, des del Parc de Can Vidalet fins al seu límit est, al Carrer Llevant, a tocar de la barriada de Can Serra de L'Hospitalet. Però en els seus orígens no era pas així. Durant la primera vintena d'anys del segle XX eren camps agrícoles en tota la seva extensió i en la gran majoria de secà, llevat dels més propers de Can Totó i Can Vidal i Ribas que disposaven d'aigua abundant. Al sud, el que seria posteriorment la Barriada Pelegrí, ens trobàvem amb conreus de secà de dues grans propietats: la de Can Cervera i la de la família Sorts, amb casa pairal a Palau de Plegamans. Un fill d'aquella última família, Pere Pelegrí i Sorts, heretà aquesta finca. Ell fou qui promocionà la parcel·lació i venda d'aquelles primeres i petites finques urbanes als afores de la gran ciutat de Barcelona que creixia. Així doncs, els Vidal i Ribas i els Sorts donaren un rendiment

econòmic i urbanístic a un sòl agrícola poc productiu. Així començà el creixement d'una nova barriada a la dècada dels anys vint, ara fa cent anys.

Seguidament mostrem una taula on queda reflectit aquest creixement demogràfic, tant de la Barriada Pelegrí com la de Can Vidalet. Els canvis

de residència eren habituals i constants. I això es veu en els padrons posteriors del 36, 40 i 50 on la majoria de les famílies havien canviat, essent substituïdes per gent procedent d'altres llocs de l'arc llevantí o de l'estat Espanyol. Població molt jove, en edat de treball i de formar una nova família.

Concepte	1930	1936	1950	1960	1970	1991	2021
Població Esplugues	3226	3655	4460	11811	29422	48310	47667
Població total Can Vidalet	272	294	298	5.319	13.299	17.141	14.150
% Pob d'Esplugues	8,4	7,2	6,7	45	45,2	35,5	29,7
Pob. Activa	93	84	121	1959	5470	--	--
% Pob Activa	34,2	28,6	40,6	36,83	41	--	--

a-Barriada de Can Vidalet i Barriada Pelegrí. Estan marcats en groc les úniques zones edificades. Esplugues encara no estava unida urbanísticament MINDEF.

b-Vista aèria de Can Vidalet i Can Clota. Any 1965-67. Arxiu Municipal d'Esplugues de Llobregat. Fons Ajuntament d'Esplugues. Fotògraf Trabajos aéreos fotográficos. Reg. 13841. . a L'Hospitalet. Any 1946. Fotografia Aèria

Fins l'any 1950 el nombre d'habitants i habitatges era molt reduït. A partir dels anys 1953-1956 és produït la gran

transformació demogràfica, donant com a resultat el que s'observa primer l'any 1960 i més tard als anys 1970 i 1991.

Comparant el padró de l'any 1970 a la barriada de Can Vidalet amb el d'Esplugues en conjunt, observem que aquesta barriada tenia el 45,2 % de la població del municipi. Una exageració. Aquest canvi sobtat de la densitat demogràfica i urbanisme va venir acompanyada d'uns dèficits greus en tots els serveis d'infraestructures dels habitatges, viàries, educatives, sanitàries, etc... Les lluites veïnals van permetre que al llarg dels anys 70 s'anessin trobant solucions, però la densitat de població ja era en si un greu problema, potser el més evident. El barri es transformà a finals dels anys 80 en el que és avui i, encara que les xifres

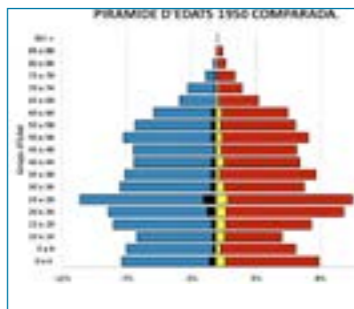
absolutes eren elevadíssimes, en xifres relatives començà a disminuir. Potser perquè cert tipus d'habitatge com el barraqisme anà desapareixent, establint-se un de més racional

i perquè la resta del municipi s'anà edificant. Si analitzem les piràmides d'edat d'aquells tres moments cabdals, abans del creixement, durant el creixement desme-

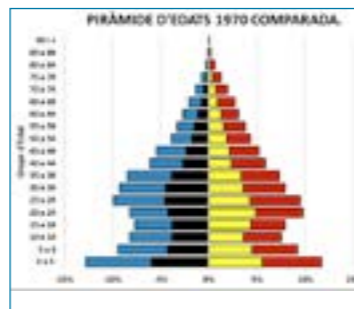
surat i caòtic, i l'estabilització del barri, podem veure que els colors del taxi que representen la seva població s'estabilitza relativament.

Piràmides d'edat comparades: 1950, 1970 i 1991.

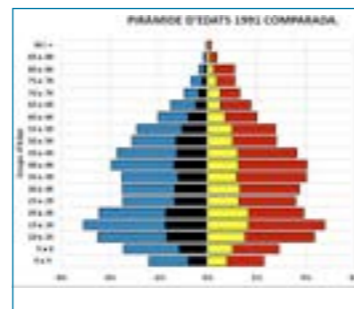
El color negre/groc és la població masculina i femenina del barri.

Can Vidalet 1950: 298 hab, el 6,7% d'Esplugues (4.460 hab.).

Can Vidalet 1970: 13.299 hab, el 45,2% d'Esplugues (29.422 hab.).

Can Vidalet 1991: 17.141 hab, el 35,5% d'Esplugues (48.310 hab.).

Mirat des d'una perspectiva històrica els moments més crítics van ser, tal com s'ha esmentat entre 1956 al 1981, moment que s'assoleix la màxima població al barri. Tot plegat implicà un gran desori i caos urbanístic ja que no es va saber preveure aquest creixement i els arquitectes municipals no saberen planificar-lo. Malauradament les barriades de Can Vidalet, Pubilla Casas, La Florida, La Torrassa i Collblanc formen una mateixa unitat urbana, que no municipal, on hi ha la màxima densitat de

població europea. Això generà greus dèficits que fins ben entrada la democràcia no es pogueren apaivagar. Dèficits socials en educació, sanitat i serveis socials. En educació no hi havia prou escoles per a tanta canalla. El 35% de la població eren joves en edat escolar, fet que implicà la proliferació d'acadèmies de pis i d'infants no escolaritzats, fins que a la dècada dels setanta es construïren nombrosos grups escolars públics, donant solució a poc a poc a aquestes mancances.

En sanitat es va patir greus dèficits. Fins que no s'establí la Seguretat Social a finals de la dècada dels seixanta, la població anava a consultes privades. Un cop creada la SS existí un sistema mixt on la població anava a consultes particulars on els metges atenien tant als pacients particulars, als de mútues privades o als de la SS. No hi hagué les primeres consultes exclusives de la SS fins a principis dels anys 80 en uns baixos dels carrers Pere Pelegrí i Pau Torres, de medicina general i pediatria respectivament. Val

a dir que fins aquells moments els malalts anaven igualment a Esplugues com a Pubilla Casas a visitar-se. El CAP actual s'inicià l'any 1995. Els Serveis Socials tingueren un enfocament de voluntariat des d'institucions privades amb un fort caire religiós. L'any 1972 l'Ajuntament d'Esplugues, amb l'alcalde Josep Català, creà la figura de l'Assistent Social que donà un caire professional a aquest servei.

Televisió local o de proximitat, evolució i futur incert

Introducció:

La televisió com a concepte teòric i pràctic, no ha deixat d'evolucionar des dels seus inicis. La consegüent evolució ha vingut acompanyada de l'avenç tecnològic sense cap mena de dubte. Ara bé, cal analitzar molt acuradament la manera com hem evolucionat també nosaltres mateixos, a mesura que hem gaudit de les facilitats i comoditats que ens ofereix l'avenç tecnològic.

Aclarint encara més els termes, ha canviat molt, moltíssim la forma com consumim el producte audiovisual. Una prova evident d'aquest fet és que ja gairebé molt poca gent recorda o practica allò que en diem el 'zapping'. És evident que una gran part de la societat, quan consumeix un producte audiovisual televisiu en aquest cas, poca gent s'asseu a esperar què troba de bo i amb qualitat davant el televisor. Més aviat anem a buscar allò que ens interessa, sobretot als serveis audiovisuals per internet, el que diem 'a la carta' a través de plataformes per cable associades al consum audiovisual per internet.

A Catalunya tenim plataformes pròpies de titularitat pública com la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals i la Xarxa Audiovisual Local.

La televisió local:

Al la dècada dels anys 80 del segle passat, quan van aparèixer les 'teles locals' ho van fer seguint el neguit sociològic i d'obertura de l'època. Acomplien el buit informatiu que els mitjans generalistes no oferien i tampoc hi havia gaire oferta: TVE1, TVE2 i TV3, i també un paper de normalització lingüística i cultural en català impagable. De televisions locals o de proximitat a Catalunya n'hem tingut moltes experiències al

llarg de 50 anys, algunes d'elles encara es mantenen o perduren. Un exemple de resiliència en aquest aspecte és Radio Televisió de Cardedeu, que avui dia encara funciona i té el títol d'ésser la televisió local degana de tot Espanya (1979-1980). Davant el panorama que es planteja a la introducció d'aquest article, quin és el futur de les poques televisions locals que ja ens queden, en el panorama audiovisual català?

Transició digital:

La televisió ha canviat molt, tant la forma de produir-la com de consumir-la, i, és en aquest cas quan la televisió local ha anat adaptant la forma i continguts. Actualment en un mercat audiovisual, cada cop més actualitzat i diversificat: xarxes Socials, plataformes de pagament en línia, etc... (on, per cert el català, malauradament és residual a les grans plataformes audiovisuals de pagament). Les poques televisions locals que ens queden, en la seva majoria, emeten en TDT, una tecnologia que, des de fa ja uns anys, dona clares mostres d'esgotament. Una tecnologia que cada cop és més prescindible. La majoria de continguts d'una televisió local s'ofereixen primer i en exclusiva d'una forma lineal, a la TDT, i després, a la carta, per internet. Podem gaudir de continguts de qualitat, però en molts casos, d'interès ja massa residual, per no parlar d'alguns formats que ja estaven esgotats als anys 90 del segle passat. Per tant, poc eficients, i en definitiva, una matèria que es converteix en deficitària comercialment parlant. Els darrers exemples en desaparèixer o estan a punt de fer-ho són: 8tv, Barça TV, 25tv, TVcat... Exemples de televisions que no han sabut adaptar-se i acaben desapareixent.

Compte, que només desapareixen televisions amb una programació en exclusiva en llengua catalana.

El futur incert:

El món corre cada cop més de pressa, és adaptar-se o extinció. Un concepte de supervivència ben natural. Està molt clar que seguirem cercant entreteniment i informació local, però cada cop més a les xarxes socials, on, els costos de producció i manteniment d'un mitjà local 'online' com a forma de difusió de continguts, no implica la llosa econòmica i inviable de mantenir un sistema de transmissió a la TDT o radiofreqüència. Al final és qüestió de creativitat i originalitat, en la creació i difusió de continguts, per generar l'interès pertinent, en qüestions com la llengua i la cultura del país. A més cal afegir un factor determinant, les noves generacions han fet de les xarxes socials una nova forma de viure i comunicar-se. És aquí on hi ha les veritables oportunitats per a la llengua i cultura catalanes. El mitjans de comunicació petits com les televisions locals, com a generadores de contingut audiovisual en català, i, especialment algunes d'elles, no estan aprofitant prou aquestes possibilitats, perdent així la llengua i la cultura noves oportunitats. Aquelles televisions locals que ho sàpiguen fer perduraran, però moltes estan abocades a l'aprimament o directament al tancament. Temps al temps.

Enric Alsinet

ACTUALITAT

Presentació del documental Soc, estic, somric

El passat dijous 28 de setembre, en un dels actes més emotius que hem organitzat, vam presentar un documental que té com a protagonistes tres mares que viuen una situació inesperada: tenir un fill o filla amb paràlisi cerebral. L'acte el va presentar Miquel Casellas i Piquet i després del documental la nostra presidenta Rosa Abós va conversar amb les tres mares: Enrica Arqué, Rosa Casellas i Rosa Maria Sancho. La sala es va omplir d'emotivitat i estimació per acompanyar una de les protagonistes, la nostra sòcia i amiga Rosa Casellas i la seva filla Anna que juntament amb el pare, Manel Terol, ens acompanyen a les nostres activitats.

Normalment fem les nostres conferències el primer dijous de mes i aquesta vegada la vam avançar una setmana perquè el dia inicialment previst no teníem la sala disponible.

ACTUALITAT

8 Trobada de Centres d'Estudis del Baix Llobregat

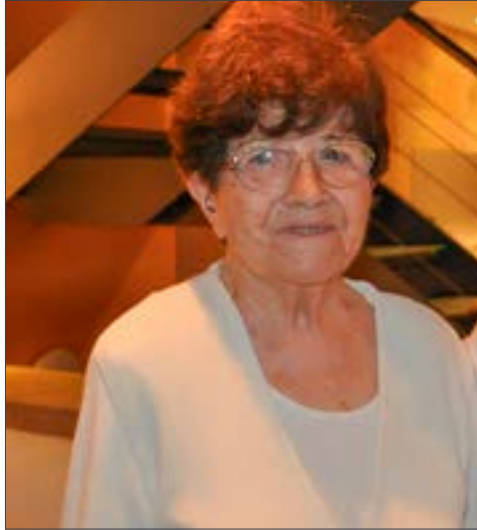
El Centre d'Estudis Comarcals del Baix Llobregat (CECBLL) i els Amics d'El Prat van organitzar la 8 Trobada d'Entitats d'Estudis del Baix Llobregat. Enguany la trobada va ser dedicada a l'activitat del CECBLL en el primer quart de segle XXI i s'emmarca en la commemoració dels cent anys del naixement de qui fou fundador i president del CECBLL, el pratenc Jaume Codina (1923-2007). La trobada va ser el dissabte 16 de setembre a la seu de Fundesplai del Prat de Llobregat. Dintre de les diferents intervencions destaquem la del Pau Vinyoles, membre del GEE, sobre el cançoner popular de Catalunya i la intervenció de la sòcia del grup

Enriqueta Llavines sobre la necessitat de recursos per poder fer més activitats. Les persones del GEE que vam participar en la jornada vam destacar la importància del treball en xarxa entre els grups per tal de compartir accions, activitats i coneixements perquè això ens empodera, ens visibletza i ens fa més forts. També volem obrir la mirada als joves i això suposa gran repte perquè cal despertar-ne l'interès per poder-los incorporar. La seva incorporació donarà saba nova i promourà un treball intergeneracional que enriquirà moltíssim els grups d'estudis. *A la pàgina web trobareu més informació de la jornada.*

Montserrat Cartanyà Rosso

Montserrat Cartanyà Rosso, va néixer a Sants el 20 de març de l'any 1927 i morí a La Palma de Cervelló, el 14 de novembre de 2022. L'any 1933 va venir a viure a Esplugues, a una caseta que havia fet construir el seu pare, al carrer Mestre Joan Corrales. En un primer moment anà a l'escola de La Plana i posteriorment al col·legi Natzaret de les monges, quan encara estava ubicat al Raval de Sant Mateu. Els seus pares van ésser Magí Cartanyà, ebenista i Agustina Rosso.

Li va afectar durament la guerra, quan va veure marxar el pare al front i quedar-se sola amb la mare, patint per la incertesa de no saber res del pare i la manca de recursos i de menjar a casa, amb la por per les amenaces i els assassinats que sentia hi havia pel poble. A l'entrada de les tropes franquistes, casa seva va ser ocupada i convertida en "Puesto de mando", al terrat van col·locar-hi dues metralladores des d'on controlaven els moviments del torrent de Can Clota.

Va estudiar "corte" i va treballar als laboratoris Carlo Erba i a la fàbrica de Tovallols. Feia encàrrecs circulant amb un "mosquit", una bicicleta amb motor, i anant a la farmàcia Jené, per complir un dels encàrrecs de la seva mare, va conèixer al Ramon Vinyoles, que feia de dependent. L'any 1956 es casaren i tingueren tres fills, Maria

Dolors, Josep i Jordi. Llavors van decidir establir-se pel seu compte, posant un negoci de drogueria i perfumeria a La Plana.

A la Montserrat, tot i no haver pogut tenir grans estudis, li agradava molt llegir i aprendre correctament la seva llengua materna, això li va donar una gran saviesa i cultura que li permeté obtenir el títol de professora de català l'any 1975, quan la Generalitat promougué la campanya per la normalització lingüística "El català és cosa de tots". Llavors exercí de professora de català, a la biblioteca Pare Miquel d'Esplugues i a l'Escola d'adults. Quan podia escrivia petits textos i poemes, alguns guardats a la seva intimitat, i que els seus fills i nets n'han fet una publicació familiar, i d'altres publicats a la Crònica de la Vida d'Esplugues on també va col·laborar. Amb la jubilació va anar a viure a La Palma de Cervelló, mantenint però, Esplugues al seu cor.

El llessamí

Recordo que quan vaig anar a viure a Esplugues, el meu carrer, el Joan Corrales, era de terra i amb prou feines s'hi trobava alguna vorera feta. Quan plovia, que ho feia de debò, l'aigua feia uns reguerols que el tornaven intransitable. De fet només hi passava algun carro, la moto del meu pare i alguna bicicleta: el Pere, que repartia el pa de cal Suez; el carter -el bo del senyor Sicília-; el metge Riera i el Dr. Pouplana -sempre tapat amb la seva bufanda-; i jo, amb la meva «bici», que més d'una tombarella havia fet a causa dels clots!.

El carrer era tot de casetes baixes, alguna de dues plantes a tot estirar. Al cap d'amunt, a prop de ca l'Úrsula, n'hi havia una que es va restaurar i hi va anar a viure una família forastera: Don Miguel -el nuevo rico, que li deien- i la seva nombrosa família. La tanca, que feia ben bé més de deu metres, era coberta de llessamins. Jo, quan hi passava, no podia estar-me'n de collir-ne un petit brot i flairar-ne el perfum de les seves flors. Don Miguel, que solia estar a la porta a aquelles hores del capvespre, quan em veia me n'oferia un ramillet, que jo acceptava de bon grat. El bo de Don Miguel ...! Com intuïa ell la meva predilecció per aquella petita flor i el seu penetrant perfum!

Al jardí de casa meva n'hi havia moltes de plantes, però cap llessamí. Per fi un dia, en Ramon me'n comprà un i el plantà en un angle de la casa. Després de tenir-ne molta cura arrelà, prengué brotada i s'enfilà, ufanós, fins a l'alçada de dues plantes, on s'emparrà per la barana del terrat. Floria abundantment i omplia d'aromes tot l'entorn. Quan haguérem de deixar la casa, uns experts s'ocuparen de trasplantar-ho tot. Els vaig recomanar que tinguessin cura del llessamí, però l'arrencaren com si fos un rave, sense ni gairebé arrel. El plantarem al lloc que li havíem destinat, a bon recer, aquí a la Palma, amb tota mena de miraments i esperant la brotada, però res, ni un brot. Així s'ha passat un any i nosaltres, pacients, ens hem resistit a arrencar-lo. Fa pocs dies vaig veure com de la branca nua en sortia un petit brot. Ara ja en té dos. És que ja ha arrelat? Em passarà a mi com al meu llessamí? També jo m'he sentit arrencada, i que les meves arrels més profundes quedaven al lloc on hi havia viscut tants anys. On quedaven tants records... Tants de dolors i tants de goigs... I la glòria de tants amors... Seré capaç, jo també, d'arrelar i de treure nova brotada?